

להגלות נעים תורה והסידור
מגדור היוצא מעוז

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דהסידר זוטשקא
פר' תור"מ תשפ"א + גליון צ"ה

פלאות התורה מאוצרותיו של
הגה"ח ר' זרחרונטל שליט"א

חזקני הנחל

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרגן רבוה"ק ז"ע

נחל קדומים

אופן יצירת האדם תלויה בלימודו

אשה כי תזרע כו' (ויקרא י"ב ב) פרש"י, א"ר שמלאי, כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף. ויש לדייק, מאי נפקא מיניה מהי תורתו שנתפרשה, ואיזה דרך עבודה היא. ואפשר לומר, דהנה בגמרא איתא (סנהדרין פ"ג ע"א), מפני מה נברא אדם בע"ש שלא יהיו אומרים וכו'. ד"א שאם תזוח דעתו עליו אומרים לו יתוש קדמך במעשה בראשית. ד"א, כדי שיכנס לסעודה מיד, משל למלך וכו'. פרש"י שם, כדי שיהיה הכל מוכן לפניו. ומרהיטא דלישנא דגמ' משמע דחד תנא אמר לכולהו טעמי. ובאמת לפי הנראה השני טעמי האחרונים הנ"ל הם מנוגדים ולא קרב זה אל זה, כי טעם הראשון שאם תזוח, הוא לגריעותא, וטעם הב' כדי שיכנס וכו' הוא לשבח. אפשר לומר דזהו ממש דברי ר' שמלאי בכאן ע"פ מאי דאיתא (ב"ר א' ד') "בראשית" בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית. נמצא דכל בריאת שמים וארץ וכל אשר בהם הוי בשביל ישראל ובשביל התורה, היינו שישאל ילמדו התורה לשמה, והוא סם חיים וכל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי לו וכו' (אבות ו' א'). ואם ח"ו לומד שלא לשמה הוא ח"ו סם מות, ונוח לו שלא נברא ושנחפכה שליתו על פניו. נמצא שכל היצירה והבריאה תלויים בהתורה ובאופן לימוד התורה הקדושה: היא אם לטוב, היה כל הבריאה בשביל זה, ואם ח"ו להיפך, הוא אם חסרון בבריאה כנ"ל.

זהו שדרש ר' שמלאי: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף, כך תורתו נתפרשה, היינו שתלוי בלימוד התורה שג"כ נתפרשה אחר חיה ועוף, להטעמים עצמם שהם ביצירה. שאם ח"ו תזוח דעתו עליו, פירוש לשום גיאות שהוא שלא לשמה, אומרים לו יתוש קדמך, דהיינו נוח לו שלא נברא. ואם לומד לשמה באמת הכל מוכן לפניו, כי כל העולם כולו כדאי לו ולא נברא אלא לצוות לזה. והבן. (רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

להאיר נשמות ישראל

והזרתם את בני ישראל מטומאתם וגו' (ויקרא טו, לא). פירוש, זה קאי על צדיקי הדוד, והזרתם מלשון 'המשכילים יזהירו' (ניאל י"ב ג), היינו שהצדיק צריך לטהר ולהזהיר ולצחצח את נשמת עם בני ישראל הנוסעים אליו, בכדי שיחזרו בתשובה שלימה. (רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

חפץ ה' בעבודת שוכני בתי חומר

אשה כי תזרע וילדה זכר וגו' (ויקרא י"ב ג). כשיורדת נשמה לעולם הזה, שזוהו התכלית הכי גבוהה ונעלה, מיד היא פוגשת את הטומאה שבעת ימים, כנגד שבעת ימי הבנין. כי על האדם לדעת שאין חפץ להשי"ת בעבודה של מלאכים בעוה"ז, כי מלאכים ושרפים יש לו מספיק בשמי רום, וכאן הווי"ד ד' את הנשמה בתוך עולם מגושם מלא טומאה, כדי שדוקא בתוך עולם מלא הסתר וטומאה נהי' אנתנו נבדלים וניכרים בקדושתינו. כי השי"ת רוצה

בעבודה של בני אדם, המתאמצים לקדש שמו ית' בתוך כל החולשות והקשיים של העולם הזה.

ותיכף ומיד בגמר הטומאה, "וביום השמיני", צריך להתחיל בעבודת השי"ת במסירות נפש ולשפוך את דמו לשמו ית'. כי זהו תכלית הבריאה להתנתק מן הטומאה הממלאת את גשמיות הבריאה, ולהתחיל בעבודת השי"ת במסירות נפש.

וזאת צריך כל אחד להבין, ולא ידע לבבו בהביטו אל זה, האין נפל לעולם מלא טומאה כ"כ. רק יתבונן ויבין שאין הטומאה מתנגדת לעבודת השי"ת, רק אדרבה זהו גופא עבודת השי"ת, להתאמץ בתוך ההסתר של טומאת עולם הזה, ולגלות כאן את הקדושה. אמנם אמר הכתוב "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". שאע"פ שפגש כאן את טומאת עולם הזה, צריך הוא לדעת שתפקידו למול את ערלתו, להזדקק ולהיטהר, ולהיפטר מן הגשמיות העכורה. כי מצות מילה מורה לנו שאע"פ שנברא האדם בטבעים קשים, יש ביכולתו להפריד מהם ולתקן את מדותיו ולהעלותם מעלה מעלה, (ע"ד מ"ש הרמב"ם במו"נ ח"ג פמ"ט), וממילא לא יפול לב האדם בקרב, כי אם מן השמים ניתנה לאדם עבודה כזאת, בודאי מסוגל הוא לכך. ויתחזק לגלות את הכוחות הגנוזים בנפשו, ולהוציאם מן הכח אל הפועל, לעשות רצון קונו וצורו.

(כ"ק רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנחל

נחלי אש בקצירת האומר

עיקר הפגם אי ידיעת החטא

ושער בנגע הפך לבן וגו' (ויקרא י"ג א). מראה לבן בנגעים סימן טומאה הוא. כי עיקר הפגם הוא כשהאדם אינו יודע נגעו, וחושב עצמו לצדיק ונקי, ואדם כזה רחוק מלשוב בתשובה שלמה לפני השי"ת. משא"כ אם אין בו מראה לבן, פירוש שיוודע ומכיר הוא בחטאו, אז קרוב הדבר שישוב בתשובה ויתקן מעשיו, ולכן "וטהר הכהן אותו".

כפרת המספר לשוה"ר והשומע

וצוה הכהן ולקח למטהר שני צפרים חיות טהורות ועץ ארז ושני תולעת ואיזוב (ויקרא י"ד). ופירש"י שכוון שהנגעים באים על לשוה"ר שהוא מעשה פטופטי דברים לפיכך הזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף קול. והנה יש לרמוז בזה שהוצרכו שנים ולא סגי בחד ציפור. דהנה בודאי במעשה סיפור לישנא בישא יש שני בנ"א הנצרכים כפרה על עוונם, הן המספר והן השומע. דכל מעשה סיפור לשוה"ר הוא רק באופן כזה שיש מספר ושומע. ושניהם עוון חמור חטאו וצריכים כפרה. ובר מן דין שכ"א חוטא לעצמו הרי כ"א מכשיל את חברו, כי המספר לא היה חוטא אם לאו ששומע השומע, והשומע לא היה חוטא אם לאו שמספר המספר. ולכן הוצרך להביא שני צפרים להורות על התשובה הנצרכת לשניהם. (כ"ק מרגן אדמו"ר ז"ע)

"זאת תורת המצורע ביום טהרתו"

ביאור ענייני נגעים וסמיכותן לפסח ולפר' שמיני

הקשר בין פרשת מאכלות ונגעים לפסח

רעיון יקר מובא בספ"ק, על זה שמיד בשני השבתות הראשונות לאחר יו"ט פסח עוסקים בשני נושאים, בעניני מאכלות האסורות בפ' שמיני, ובעניני הנגעים שבפרשות תזריע מצורע. שמכיון שביו"ט פסח עסקנו בעניני פה-סח כהלכתו, שכולל עניני מצוות אכילה של המצות הקדושות וכו', ובהיות מאיסור אכילת איסור אפילו בכל שהוא, ומאידך היה מעניני יו"ט פסח לשוחח בענייני סיפור ניסי יציאת מצרים באופן של ריבוי עצום. לכן ממשיכים אותם ההשפעות לימות השנה, להיזהר מלהיכשל ממאכלות האסורות כפי שמובא בפ' שמיני, והזהירות שהדיבורים יהיו דיבורי תורה שמוציא מהאדם את הרע, ולא ח"ו דיבורים רעים ר"ל שגורמים לאדם נגעים קשים ורעים ר"ל, וכפי שרואים תוצאותיהם בפרשיות תזריע מצורע.

וחידוש נפלא מצינו שגם בפרשיות אלו יש ענין שמקיימים מצוה דאורייתא מיוחדת בזה ששונה אותם בפיו. שמובא בתורת כהנים שמה שכתוב "השמר בנגע הצרעת", הכוונה שישמור בלב וישמר מלשכות. ומה שכתוב בפ' כי תצא "זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים", הכוונה שתהיה שונה בפך, ומביאים שם הראב"ד והר"ש משאנץ (בפירושו הראשון), שהכוונה היא שתהי' שונה בפך פסוקי התורה בפרשת תזריע ומצורע ובה מקיים בנוסף למצוה דאורייתא של לימוד התורה, מצוה דאורייתא של "זכור את אשר עשה" וכו', וכן מובא בח"ח בפירושו על תורת כהנים. ונמצא שבקריאת פרשה זו מקיימים פרשת "זכור" מהתורה!

סיבת הנגעים הוא גסות הרוח

והנה ההפטר של פ' תזריע עוסקת בענין של צרעת שבאה על גסות הרוח וגאוה שהיא השורש והסיבה שמביאה ללשון הרע. וכך מסופר במלכים, שנעמן שר צבא של מלך ארם נצטרע ובמדרש איתא שקיבל הצרעת בגלל שהיה מתגאה בגבורתו. ומובא בילקוט שמעוני (ח"ב רמז רכ"א) וכן במדרש שוח"ט (ע"ת י"א) שנעמן היה זה שמשך בקשת והרג את אחאב מלך ישראל. ואמנם אחאב נהרג בגזירת הקב"ה שלא הסיר הבמות מכלל ישראל. ונעמן רק משך בקשת לתומו - וסיבת הקב"ה שיפגע באחאב. אבל בארם לא האמינו בזה ויחסו זאת לזריותו וגבורתו של נעמן. וכעונש על גאונו וגסות רוחו נצטרע!

והיתה אצלם נערה קטנה שהם שבו מארץ ישראל, והיא הבינה

המשך בעמוד ב' <<<

יישפיל עצמו באיזוב

שטבעו לקבל ולא להוציא. ומידה מגונה זאת הוא היפך מידת המלכות, שמלך דרכו לתת לזולתו וכדאמר' בגמ' (נדרים טז) לאו מלכא אנא דמהנין לך ולא מהניתי לך. ובכלל הוא ההיפך שתמיד רוצה לקבל ולא לתת לזולתו, דאמר' (שב) לאו כלבא אנא דמהנין לך ולא מהניתי מני. כמו שפירשו ספה"ק שכלב ענינו הב-הב שתמיד רצונו לקבל. ולכן קרינו ליה ליתוש בריה קלה דהיינו בריה שלמה וקלה שרק מקבלת ואינה נותנת. ואמר' בגמ' (חולין טז) דיתוש אינו חי יותר מ"ב אמרי' דה"בקותא" מרדה מן יתוש ששמו "בקא" ואמר' דה"בקותא" מרדה על בעלה ה"בקא" שבע שנים, משום שאמרה לו, הראית אדם שמן שעלה מן הנהר ומצצת דמו ולא אמרת לי. זה מורה על העניין הנ"ל שיתוש מרמז על הקליפה של העצמיות ואנוכיות לרצות ולקבל מזולתו ולא לתת, ובכך יתפרש מדוע כשאדם מתגאה וזחה דעתו אומרים לו יתוש קדמך, שיתבונן בעניין שהמתגאה דומה ליתוש.

והנה איתא מהרה"ק ר' שמשון מאוסטרפולי זי"ע, שמי שפגשו כלב יאמר: "יש לי תשי"ו עצמות דקדושה כנגד תשי"ו עצמות דקליפה" ועי"ז יצא, ואמר דמרומו זה בתהלים "כי סבבני כלבים, עדת מרעים הקיפוני, כארי ידי ורגלי, אספר כל עצמותי המה יבטו יראו בי", שעיי"ז שיספור עצמותיו ויאמר שיש לו תשי"ו עצמות דקדושה יצא מן הכלבים המרעים שמקיפים אותו.

והנה תשי"ו הוא מניין יתוש. חז"ל מהכא שקליפת יתוש שהוא האנוכיות ועצמיות והרהב הוא קליפה גדולה עד מאוד, דאיתא, דיתוש אין לו עצמות כלל, ואפ"ה אמרי' (בבבב טז) שבבבב הכוסות יש לו קליפות כמניין שישים ריבוא. ואיתא בכתבי האריז"ל שקליפת יתוש הוא הקליפה הטמאה ביותר שהוא לעומת הקדושה הגדולה ביותר שהוא כללות עם ישראל - שישים ריבוא. והקליפה הקשה הזאת הוא בבית הכוסות שלו, שההמסס שלה מורה על עניין זה שמכניס ואינו מוציא, להורות ששרש הקליפה הוא האנוכיות והעצמיות, וזה הנלמד מפרשטנו לבטל קליפה זו, ולהיות בשפלות וביטול.

הנה מצינו בפרשתן ענין המלכת הקב"ה על בריאת העולם, דאמר רש"י ומביא דברי המדרש עה"פ בתהלים אחר וקדם צרתני וכו', דכמו שקדמה יצירת בהמה חיה ועוף שנבראו ביום החמישי לפני האדם שנברא ביום השישי, כך תורת בהמה חיה ועוף (פר' שמיני) קדמה לתורת האדם (פר' תרי"ט), ומפני מה, "כדי שאם תזווח דעתו יאמרו לו יתוש קדמך", ע"כ דברי המדרש. והנה זה לימוד גדול ביותר להסיר מליבנו כל קליפת גאווה ורהב, ופרשתן פר' נגעים שבאים על לשה"ר שבאה נמי ע"י גסות הרוח. ולכן ביום טהרתו יביא עץ ארז ואזוב שאם הגביה עצמו כארז ישפיל עצמו כאזוב, ועל ענין זה לא יוכל אף אחד לומר זיכתי ליבי דתיקון זה שייך לכל ישראל, ועל זה אמר הבעש"ט הק' דאין עצה ותבונה להנצל ממכמורת הגאווה אלא ע"י תפילה ותחנון להקב"ה שלא יבואנו רגל גאווה.

וזה שכאשר מתגאה אדם אומרים לו יתוש קדמך, הא דנקטו יתוש דווקא ולא בריה אחרת, הנה ידוע שהרבה מן הקליפות מקורם מרהב וגאווה, דעמלק בגמטריא רם, וטיטוס הרשע ששרף בית מקדשנו היה גם בשרש קליפת הגאווה וזחיחות הדעת, דאמר' בגמ' (גיטין טז) דטיטוס חירף וגירף כלפי מעלה והתגאה בכוחו ועמד עליו נחשול שבים לטובעו, אמר: כמדומה אני שאלוקיהם של אלו אין גבורתו אלא במים בא פרעה טבעו במים, בא סיסרא טבעו במים, ואף הוא עומד עלי לטובעני במים, אם גיבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה, יצתה בת קול ואמר: רשע בן רשע בנו של עשיו הרשע, בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה, עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה, ואמר' אמאי קרו לה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפקנא לית לה, עלה ליבשה, בא יתוש ונכנס לחוטמו וניקר במוחו שבע שנים, וכו' עי"ש.

והנה כדי לשבר קליפת טיטוס רומי - מלשון רם, השתמש הקב"ה ביתוש דווקא שיתוש יש לו את עניין האנוכיות והעצמיות ששורשה בגאווה, דהיתוש מכניס ואינו מוציא, ומורה על העניין שרוצה לקבל ולא לתת. ולכן לקה ע"י יתוש דווקא

ברגע שמכניע א"ע נרפא הגעג

בתחלה קצף נעמן גם על זה שלא יצא לקראתו לכבוד, וגם על העצה הזאת, שהרי חרץ כבר בנהרות דמשק ולא נרפא מצרעתו, וא"כ מה יועיל לו הרחיצה בירדן. אבל עבדיו דיברו על ליבו ושכנעו אותו, שאפילו אם היה מתבקש מהנביא לעשות דבר גדול היה עושה עבור להירפא מצרעתו, וא"כ ק"ו כשאומר לו דבר קטן כזה לרחוץ בירדן. וברגע שהכניע עצמו ושמע בקול הנביא וטבל בירדן שבע פעמים, שב בשרו להיות כבשר נער קטן, ונטהר מצרעתו. מרוב התפעלות מגדולת ה' ונביאו, קיבל עליו את דת האמת, וטבל לשם גירות להיות גר תושב, בלי לעבוד יותר עבודה זרה.

הפציר נעמן באלישע שיקח ממנו מתנות כסף זהב והילומים, ואלישע מייאן לקחת ממנו, כדי להרבות כבוד שמים, ולהראות לו שמיחס את הכל לבורא, ולא מגיע לו עבור זה מתנות. אמנם גחזי שעמד בצד וראה כל זאת, התנהג כנער המנוער ממצוות, והורה היתר לעצמו לקחת מעט, וירדף אחרי מרכבתו של נעמן. נעמן מרוב כבוד לנביא הפיל עצמו מהמרכבה לכבוד נערו של הנביא, וגחזי מספר לנעמן שבאו עכשיו שני בני נביאים מהר אפרים והם צריכים כסף וחליפות. נתן לו נעמן כ"ב הרבה מתנות שיכול היה לקנות בזה שמונה דברים: בגדים, כרמים, עצי זיתים, צאן ובקה עבדים ושפחות (ע"פ המהר"א בסוטה מ"ז ע"ב). קיללו אלישע הנביא שחזה את אשר עשה, שצרעת נעמן תדבק בו ובורעו לעולם, ומיד יצא מלפניו מצרוע כשגל. וכן התקיימה הקללה בורעו וכפי שרואים בהפסטה של פ' מצרוע (טז ט"א) "וארבעה אנשים היו מצרועים פתח השער מחוץ לעיר", אמר רבי יוחנן זה גחזי ושלושת בניו.

צרעת בישראל מחמת קדושתם ומעלתם

עוד איתא ממנה"ש קלוגר ובשפ"א, בביאור סמיכות הפרשיות שמיני לתוריע, דאי' בתנחומא שתינוק קודם שיוצא ממעי אמו הקב"ה אומר לו עניני הבריות הטהורים והטמאים ממה יכול לאכול וממה לא, ואח"כ נולד. ולכן מיד אחר פרשת שרצים כתי' "אשה כי תזריע וילדה" וכו'. ואומר שזה הלימוד האחרון שהעובר לומד במעי אמו, קודם לידתו. ומחדש עוד שכמו שאיתא שהקב"ה עשה בדרך נס שכל בע"ח יראה לבני' וידבר בעצמו ויצעק "טהור אני", "טמא אני", כך עושה הקב"ה לכל עובר שרואה מסוף העולם ועד סופו, ורואה כל בע"ח ושומע איך שמתחנן אליו - אם הוא טהור שייאכלנו, ואם הוא טמא שלא יאכלנו.

מקשה השפ"א מה בכלל נוגע לעובר ענינים אלו, הלא אינו אוכל בעצמו אלא מאימו, ומה שייך אליו עניני מאכלות האסורות. ומתוך ע"פ הגמ' ברה"ה, שכל הברואים בצביונם נבראו. ז"א ש"כ"א נברא רק כפי שרוצה להיבראות. וא"כ כאשר עובר לומד עם המלאך את הגמ' בעירובין י"ג שנמנו וגמרו "שנח לו לאדם שלא נברא משנברא", וא"כ איך מסכים להיבראות. כדי שיסכים בכ"ז להיבראות מראים לו איסורי אכילת שרצים, שטעמם בגלל קדושת גוף היהודי, ואח"כ בפרשה הסמוכה עניני הצרעת, שזה ג"כ בגלל קדושת גוף היהודי שפולט וזוחה הזוהמא לחוץ, וכאשר רואה כמה קדושת ישראל הוא נורא ואיום מסכים להבראות.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

קבלת היסורין בשמחה

אדם כי יהיה בעור בשרו וגו' והי' בעור בשרו וגו' (ויקרא טז). והוא לכאורה כפל הלשון. וי"ל דהנה ראיתי בס' עיר מקלט הטעם שאסור לקוץ בהרתו, משום שאין להאדם לבעט ביסורין רק יאמר שודאי הוא לו לטובה ולכפרת עון, ע"ש. וזהו אדם כי יהי' בעור בשרו וגו' "והיה" בעור בשרו, צריך שיהי' לו שמחה בזה, כמו שאמר דהמע"ה כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא וגו' דהיינו לקבל הכל באהבה.

(אף פרי תבואה)

טעם ביאת המכה והרופתה

והיה בעור בשרו לנגע צרעת (טז). נדגה הם אותיות ענ"ג, דהיינו שהי' אפשר לו להפך הנגע לענג, אך אם אינו נוהג, אז נעשה נגע צרעת, ואמר הכתוב איך יעשה ויתקן את מעשיו, והובא אל הכהן, הדצדיק גמור נקרא כהן, דהיינו יחבר עצמו לצדיקים, וכו'.

(נועם אלימלך)

כוונת המכה היא הרפואה

חודש אייה הנה נודע דברי הרבי ר"ב מפרשיסחא יצללה"ה זי"ע, ר"ת איר - אני ד'

רופאין, וכו', כל המחלה אשר שמת' במצרים לא אשים עליך כי אני ד' רופאין, וחז"ל אמרו (סנהדרין ק"א) וכי מאחר שלא שם, רפואה למה, וחז"ל אמרו שהקדים רפואה למכה, כי מטרת האב הרחמן אינו לייסר ולהכות ח"ו, כי כוונתו רק בתכלית היסורין, והיינו הרפואה, ואין באפשרי להיות הרפואה בלתי היות מכה מקודם, וכו', וזה וכל המחלה אשר שמת' במצרים וכו', כי במצרים היה תכלית כוונתו בהיסורין, אבל לא כן בעדת עם קודש, כי אני ד' רופאין, כוונתו בהרפואה, והקדים רפואה למכה, וכו', גם הם ימי הרפואה, וכנודע אייר בגימ' אר"ך מלשון ארוכה ומרפא, וגם חכמי הרפואה אומרים שהם ימי הרפואה.

(ישמח ישראל)

שבחן של ישראל מתוך עוונם

והזרתם את בני' מטומאתם וגו' (ויקרא טז). למשל איש ישראל נחשב אצלו לעבירה, שלא למד כל היום, הגם שכבר קרא קר"ש שחרית וערבית, ומצער עצמו, ועד"ז אם עשה מצוה בפניות, ועי"ז עצמו צריך ליתן לישראל זר וכתה.

(זרע קודש)

"וספרתם" (ב)

אחר שפתחנו בשבוע שעבר במשמעות העמוקה והפנימית של עבודת תיקון המידות, והוא, להאיר את נפשותנו באור הספירות העליונות, נבואה להבין שייכות עניין זה לעבודת ימי הספירה.

הנה, "וספרתם לכם", הוא מלשון "ספיר" ויהלום, והוא לשון הארה ובהירות. ולא זו אף זו - עצם קריאת ה"עשר ספירות" מלשון "ספירות", הוא גם מלשון ספיר - הארה ובהירות. וזה איפה עבודת ימי הספירה בתמצית, להאיר את נפשותנו בהארה ובהירות אלוקית, ולהמשיך את אור הספירות למטה להאיר את נפשותנו. וזה הכוונה וספרתם לכם, להאיר את הלכם", עד שאנו למטה תהא מאירה נפשונו באור האלוקי. אלא שכאן מתעוררת השאלה: ינחא, משמעות וספרתם לכם הוא להאיר את נפשונו באור האלוקי ולהמשיכו למטה. א"כ מה מקומו דווקא בימים אלו שבין פסח לעצרת. משמע שחטיבה אחת הן - פסח, ימי הספירה, ואחר ימי הספירה - מכוחם - בא חג השבועות. הלא עבודה קדושה זו הוא כל האדם, וזה תפקידו בכל ימי חלדו, ובמה נתייחדו ימים אלו יותר מכל ימי השנה.

*

להבין את זאת, הנה יש לשאול, מה שייכות יש בין אדם גשמי קרוץ מגשם, לאור וכס"ף אלוקי, הלא דברים מנוגדים הם זה לזה הגשמי והרוחני. אמנם כי כן הוא שגשם ורוח מנוגדים הם ולכן באמת פעמים שמרגיש האדם צמאון אלוקי גדול, כמו ב"אגוטין שמונה עשרה", ודומה בנפשו כי הנה נשמתו מבקיעה ועולה ממאסרה הגשמי ופורחת למעלה להתנדב רק ברוחני, אך כעבור זמן, הנה מוצא האדם את עצמו שוב עם שני גרליים מוצקות על הקרקע, ואין חדש תחת השמש. וזאת מכיון שבכל זאת אדם הוא...

עניין זה הנמשך במשך חיי האדם, ובחינה זו שמלווה אותו, נקראת "רצוא ושוב", וכמשל הרץ בכל כוחו במעלה ההר, אך "שב" ונופל הוא באפיסת כוחות, אזור כוחותיו ורץ שוב למעלה, ושוב נופל, וחוזר חלילה. מקור המושג "רצוא ושוב" הוא ממחזה הנבואה שראה יחזקאל שבמלאכים ובאופנים יש בחינה זו, שרצים בצמאון גדול להתכלל באור א"ס ב"ה, אך שבים וחוזרים למקומם אשר יועד להם למלאות שליחותם ויעודם. וכע"ז יש גם באדם למטה כאמור.

ובזה נבין את משמעות חג הפסח וחג השבועות וימי הספירה שביניהם כמקשה וחיטיבה אחת. ונקדים משל למה הדבר דומה. הנסיך בן המלך יצא ביום מן הימים לטייל בגן לרוח היום. והנה נתקל בדרכו בביצה עמוקה ודייקה, אשר ריח נורא נדף ממנה חזובים ויתושים רחשו סביבה. והנה אחז בו רוח שטות ובמקום לסבב ולהקיף את הביצה ע"מ להמשיך בדרכו, ויהי כי קטן הוא ושכל אין לו, נכנס הנסיך לתוך הביצה ושיחק בבוץ ובסחי ומאוס. המשרתים אצו לספר למלך על בנו שנמצא בתוך הביצה, ויצו המלך לשלוח משרתים להוציא את בנו ולנקותו מהזוהמא ולהביאו אליו. אך המשרתים לא הצליחו לקרב אל הביצה מעוצם הצחנה, וכל קריאותיהם לנסיך שיצא משם לא הועילו יען היה שקוע ב"משחוקו". לא היה ברירה והמלך עצמו קרב לשם וקרא אליו "בני היקר קומה וצא מהביצה", ויהי כי שמע בן המלך את קול אביו האהוב נטש את הכל וירץ לאביו ויחבק לו וישק לו. או אז מסרו המלך למשרתים שניקוהו ויחליפו שמלותיו ויביאוהו ויטרוקליו כראוי לבן מלך.

זה היה בגלות מצרים. בני"ה היו שקועים במ"ט שערי טומאה, ובמאסר רוחני נורא, עד שלא הבינו את סבלם ואת מאסרם הנורא, ואמרו טוב לנו עבוד את מצרים וכו'. "עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם", ברגע שנתגלה השי"ת בכבודו לעיניהם, ראו את שפלות מצבם ואת עומק ריחוקם ממנו, ומיד ברחו ויצאו ממצרים "בחפזון" בבחינת "רצוא", להתקרב אל אור ה', למרות שלא ניקו את נפשם מזוהמת מצרים. וזה בחי' חג הפסח שהיה יציאת מצרים, בבחי' "רצוא" באתערוותא דלעילא, ללא הכנה מצד ישראל, אלא כי "ברח" העם.

משא"כ חג השבועות הוא בבחינת "שוב", להמשיך את אור האלוקי וחכמתו למטה, כמש"כ "וירד ה' על ה' סיני", ולכן נצרך לקראת חג השבועות את ימי הספירה כדי להכין את נפשותנו ולנקותה, ולעלות מדרגא לדרגא, שנהיה ראויים לקבל התורה. וכפי שאמרו צדיקים שלפעמים נותנים לאדם מדרגה שאינו ראוי אליה, ואח"כ נוטלים זאת ממנו, כדי שידע עד היכן יכול להגיע, ויגיע לזה בעבודה עצמית.

ובשבוע הבא נעמיק יותר בעז"ה, בעבודת האדם בכל חייו בבחי' רצוא ושוב, ועומק משמעות חג השבועות בבחי' ה"שוב", ומשמעות ההכנה לקראתה ע"י ספירת העומר.

כולנו למען הנחל, שלא ייבש

הלכות ספירת העומר

נערך ע"י הרה"ג ר' חיים גרינפלד שליט"א

גדול ועדיף בציבור אף שהם מאחרים בתפילתם מאשר לספור ביחידות בתחילת הלילה. וכמו"כ מי שאיחר לתפילה ומצא שהציבור כבר התפללו מעריב ועומדים לספור, אם לא ימצא אח"כ מניין אחר, יספור עמהם ואח"כ יתפלל. אך אין למהר בשמו"ע בשביל זה. וכמו"כ כתב הגרש"א (הליבו"ש) דאם מתחיל לומר לשם יחוד עם הציבור וגומר אחר שספרו, נחשב כמו בציבור.

תוך כדי דיבור: מי שטעה במנין ימי ספירה חוזר וסופר כראוי, ורק יש חילוק דאם נזכר בטעות בתוכ"ד מאמירתו הקודמת, יכול לתקן [וא"צ לחזור ולספור היום], אך אם כבר אמר "שהם", צריך לומר "היום" דאל"כ אין הספירה מבורח. ואם נזכר לאחר כדי דיבור צריך לחזור ולספור אך בלא ברכה (נחלקו בה שו"ע ר"מ"ב וסב"ל).

תוכ"ד לקלקל: מי שספר כהוגן ותוכ"ד סבר שטעה ולכן חזר וספר שלא כהוגן, יצא בספירת הראשונה (ומכ"כ מלחמות ברכות הליבו"ש).

ספירה בספק: לכתחילה צריך לידע בשעת הברכה איזה ספירה היום ולכן י"א שש"ץ אומר בקול (טו"ז שולחן גבוה), המסופק בב' ימים איזה יום היום (דבר שקשה שנה שעברה באנשים שהיו בבידוד בשבת), י"א דנחשב כספירה (ר"ח ראב"ד סוף פסחים דבר אברהם ח"א ס"ח), וי"א דלא נחשב כספירה (אבנ"ז ח"ג סי' תמ"ח עינות הבושם סי' קס"ח). ואם ספר ואח"כ נודע לו הספירה בוודאות, יספור שנית בלא ברכה. אך אף אם לא חזר, ממשיך לספור בשאר ימים בברכה מטעם ס"ס.

ספירה באמצע התפילה: התפלל מנחה סמוך לשקיעה ונזכר באמצע שעדיין לא ספה אינו יכול לספור בשומע תפילה ע"י שיאמר "חשמע לקול עמו ישראל שספרו במדבר וביום זה ספרו כך וכך לעומר", כי זה הוספה שלא מענין הברכה. אך בדיעבד שספר הואיל ונתכוין להספירה יד"ח.

ספירה במקום מטונף: מי שזכר סמוך לשקיעה שלא ספר ספיה"ע והוא נמצא במקום מטונף, אינו יכול לספור (ביה"ל תקפ"ח). ויש שהקילו לספור בכוונה הפכית שלא לצאת, דאף שלא יצא יד"ח המצווה לא הפסיד התמימות. אך אם הוא נזכר ברגעים אחרונים של היום ואם לא יספור כעת יפסיד המצווה יש להקל (כה"ח).

שינה בצורת הספירה: אם אמר ביום ל"ט לעומר היום "ארבעים חסר אחת", יצא יד"ח (מ"ב תפ"ט סק"ט). ואם אמר "חמישים פחות אחד" וכמו"כ "עשרים פחות אחד", יש שמוכיחים מהרא"ש שכן דרך המקרא דבסכום עשירית פוחת אחד ואינו משגיח ע"ז (פרי הארץ סי"ג). ואם עשה תרגילי כפל וכיו"ב שבסוף הגיע לחשבון. דנו בזה פוסקי דורנו. יש מחלקין בין תרגיל אחד לשניים (חוט שני), וי"א דאפי' בכמה תרגילים יצא יד"ח (אגן הסוה).

המצווה בזמן הזה: נחלקו הראשונים אי מצוות ספיה"ע בזה"ז מה"ת או מדרבנן (ביה"ל תפ"ט), ושורש פלוגתתם היא אי מצוות ספיה"ע תליא בהקרבת העומר בפועל או לא. דעת הרמב"ם דהוי מה"ת. אך רוב הראשונים ס"ל דהוי דרבנן וכן נקטינן להלכה.

נוסח התפילה: מטעם הנ"ל תמחו האחרונים (דברי יציב יעו"ח) על הנוסח המקובל שאומרים "לקיים מצוות עשה של ספה"ע. ובפרט למש"כ הרמב"ם (פ"ב מהלכות מדרס) דהאומר על דבר דרבנן דהוי מה"ת הוי בכלל בל תוסיף, ולכן יש שאומרים רק לקיים "מצוות ספיה"ע, או שאומרים וכתוב בתורה (ויעו"ח ע"ד דברי יציב (א"ח סי' ה"ח)).

גדר המצווה: יש מחלוקת ידועה ועיקרית בגדר מצוות ספיה"ע האם היא מצווה אחת נמשכת, שמקיימה בשלמות רק אחר ספירת מ"ט יום, או שהיא מצווה בכל יום בפנ"ע. דעת הבה"ג דמצווה אחת היא. ורוב הפוסקים ס"ל דכל יום הוא מצווה בפנ"ע. ולהלכה נפסק בשו"ע (תפ"ט סי' ט"ח) דחיישינן לב' הדיעות, גם לעניין לספור כל יום בברכה, וכמו"כ אם שכח יום אחד, יש לחוש לדעת הבה"ג ולא לספור מכאן ואילך בברכה, ויוצא כמה נפק"מ להלכה מפסק זה.

נפק"מ (1): אם שכח לספור יום אחד, קיי"ל דשוב אינו יכול לספור בברכה. וכתבו אחרונים (מ"ב סק"ה) דישמע הברכה מאדם אחר, וצריך השומע לעמוד כמו המבקר, ויחשוב בדעתו לצאת בהברכה "אם מחויב בדבר" (ש"ע צ"ג שם סק"ה). והיינו דווקא בדרך תנאי, דאל"כ יש חשש ברכה לבטלה (צ"ח ברכות כא) ובדרך תנאי מועיל לחשש זה (רע"א).

(2) סתפק האם ספר או לא, יכול להמשיך לספור בברכה מטעם ספק ספיקא (שו"ע שם תפ"ט). וה"ה בכל דבר שדינו לחזור ולספור בלי ברכה מחמת ספק אם לא חזר וסיפר יחזור ויספור בברכה (מ"ב שם).

(3) אם שכח לספור ונזכר בביה"ש וספר, יכול להמשיך ולספור שאר הימים בברכה (הליבו"ש, ומכ"כ לצאת יד"ח מאחור).

זמנה: לכתחילה זמן המצווה בצאה"כ ונמשך זמנה כל הלילה עד עלוה"ש. אך לכתחילה צריך לספור בתחילת הזמן הן משום זריזין מקדימין והן משום תמימות (מ"ב סק"ב שם). ואף שלא ספר בתחילה יקדים לספור ככל האפשר וכל מה שמתאחר יותר גורם אחיזה אל החיצונים יותר (פה"ח). ודבר חידוש מובא בהגהות הצמח צדק לס' התניא, דיש חיוב לספור לפני חצות הלילה. (ובלוח דבר עשו מבני מכמה סידורים שכתוב בהם שמל"ג בעומר ואילך יש לזוהר לספור ספיה"ע לפני חצות, לפי שלאחר מכן בארצות הצפון כבר עולה השחר יעו"ש).

בציבור: יש מעלה לספור ספה"ע בציבור משום ברוב עם הדרת מלך, כדמצינו בקצירת העומר שהיה ברוב עם (סדר היום שלה"ק). לכן יש להעדיף מנין יותר

שורש ה' * ענף א'

מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

להשכיל להעמידם במקום שנושקים השמים והארץ, דהיינו לחבר על ידם את הארציות עם העליונים, לעשות אותם עם כוונה טובה לשם השי"ת ולא לתאוות עצמו."

"זהירות יתירה צריך לעבודה זו, שהרי הוא כמהלך על חבל דק מעל תהום פעורה. שהרי לזה רמזו רז"ל "אין בין מים עליונים למים התחתונים אלא כמלא נימא", שהרי המים מרמזים על כל מיני תענוגים. "מים עליונים" הם תענוגים שהעולם לשם ה', ו"מים תחתונים" הם התענוגים שר"ל נפלו. והמרחק ביניהם הוא כמלא נימא. חוט השערה מפריד ביניהם, נקודת שכלו ודעתו שמבדילה אותו מפח יקוש זה."

"עוד אומר רבינו", ממשיך תנחום בדבריו המרתקים, "שזה מה שאמרו חז"ל "מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע, תלמידיו של אברהם אבינו אוכלים בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא, אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנום ויורדים לבאר שחת". ולכאורה תמוה מאד, מי לא ידע החילוק והמרחק הרב שיש ביניהם. אלא לפי האמור, הקושיא הוא על הדברים שנראה שהם שווים בזה, שהוא אכילה שתיה וכדו', שתלמידיו של אברהם אבינו "אוכלים בעולם הזה - ובעולם הבא יושבים ועטרותיהם בראשיהם", עטרותיהם הכוונה כתריהם שלהם עצמם, שהם תיקנו לעצמם ע"י כוונתם הטובה באכילתם, "אוכלים בעולם הזה - ומזה עצמו נוחלים עולם הבא", ואילו הרשעים להיפך, שמאכילתם עצמם נבער בהם אש של יצה"ר ואש הגיהנום ר"ל."

"אהה, דברים מבהילים ונפלאים", מתענג שלמה חיים מקטע לקטע. "אכן", מסכים עמו תנחום ואומר, "נסיים רק בשטיקל נוסף של רבינו שמסביר את הקפיטל "לדוד מזמור לד' הארץ ומלאה תבל וישיבי בה", שאף הדברים הגשמיים מתעלים להשי"ת, והשבח הגדול הוא, ש"הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה". "ימים יסדה" הם מימות הארץ שמרמזים על התאוה הטבעית של האדם, אשר האדם מייסדם ושם להם גבול וחומה לבל ישטפו את הארץ, וזוכה לעשות מהם "מים עליונים". ונהרות יכוננה מרמזים למחשבות בנ"א הרצים ושיבים ומשוטטים, והאיש הנלבב הנאמן להשי"ת, מכוננהו שעושה מהם כן ובסיס לעבודת השי"ת להפכם למחשבות טובות הרצים ושיבים באהבת ויראת השם. ומי שעושה כן הוא "נקי כפים ובר לבב", ועליו נאמר "ישא ברכה מאת ה'" וזוכה לכל טוב הצפון.

"זהו איפה העבודה המוטלת עלינו בעסקינו בדברים הגשמיים", מסכם תנחום, "וכאשר נשכיל לעשות כן, נוכל להמשיך להעלות מדרגה אל דרגה בעבודת בוראינו אמן כן יהי רצון". מסיים תנחום ונפרד, מותיר את ידינו עומד הלום, כאשר מחשבנו נודדת אל שמי שמים...

כאשר צינת הליל עוטפת אותם מתהלכים להם השניים עקב בצד אגודל, קדושת השבת מאירה את דרכם ומעטרת אותם בכתר של אור וחמימות. תנחום מזמזם קלות בנעימה חרישית "ואטרה ואתקדש בקדושה של מעלה", ולפעמים מוחא כפים, "אהה, שבת קודש של ההייליגע ימי ספירת העומר". "תנחום תנחום", נאנח שלמה חיים לעומתו, כדי שיטהרו נפשות עמך בית ישראל מזהמתן. כ"כ הרבה אנו מבקשים ומייחלים. והתוצאה המיוחלת כ"כ רחוקה היא ממנו. הרי אנו עסוקים כעת בדברות קדשו של רבינו ההייליגע סידורו של שבת, המדריכנו כיצד לתקן את נפשותינו לבל תיפול במכמורת היצר המנסה ללכדה בתאוות הבלי הזמן. אך הדברים נראים לי כאילו בשמים הם, ואילו אני נעוץ בקרקע עולם, וחוששני לומר מי יעלה לי השמימה ויקחיה לי. פעמים מדמה אני את עצמי כמו "הסוסים של הבעש"ט הקדוש" שכאשר עפו בקפיצת הדרך, וחלפו במעופם על תחנות הדרך של הסוסים, ושל האנשים, וכבר דימו בנפשם שהם כבר למעלה מדרגת אנשים, אך כאשר נחו מדרכם ונתנו לפניהם אבוס מלא בחציר התנפלו ברעבתנות, ואז ראו שהרי הם סוסים ותו לא."

"שלמה חיים יקירי", מפיסו תנחום בחביבות, "מעולם לא אמר אדם שקלה עבודה זו ובאה בנקל לאדם. הרי לא לחינם ניתנו שבעה שבועות לתקן את נפשות ישראל מכל סיג ופגם, מדריגה אחר מדריגה, ולא בבת אחת. אי אפשר לחטוף הכל. אך זה אוכל לומר לך, שצדקת במה שאמרת שעבודה זו של עבודת השי"ת בדברים גשמיים, גבוהה היא בשמי שמים."

"מה?! -! נפלטת מפיו של שלמה חיים קריאה של התפעלות ותמיהה ביחד. "עבודת הארציות הוא בשמים"?! שמא תבאר לי את מדרש הפליאה שאמרת שזרת בה סתירה בתוך כדי דיבור."

"אכן", מחזק תנחום את דבריו ומוסיף ואומר, "עבודה זו היא אכן בשמים, אך אני רוצה לחדש לך דבר שלא ידעת, אתה יושב?! שמע נא "הארץ לא רחוקה כ"כ מן השמים"! וכאשר נעמיק בדברי רבינו נוכל לראות שבהחלט אפשר להתייצב ארצה, אך הראש מגיע לשמים. וכל החילוק בין השקוע בארציות עולם הזה, ור"ל נשקע בתאוות ודברים גשמיים, לבין המשכיל להעלות את הדברים הגשמיים ולעשות מהם עטרת תפארת לבורא כל עלמין, - היא היכן ראשו מונח, דהיינו מהי כוונתו בעת עוסקו בדברים אלו."

"ומסופר בגמרא שהראה ההוא טייעא - הוא אליהו הנביא - לרבה בב"ח מקום אשר שם נשקי ארעא ורקיע אהודי. והניח שם רבב"ח סל לחם וזה נעלם. כאשר שאלו רבב"ח אם יש שם גנבים, א"ל שלמחרת זה יחזור. והביאור בזה: סל לחם, הכוונה לעבודת האכילה וכל הצטרפויותיו של האדם, שצריך

ידידנו הנכבד

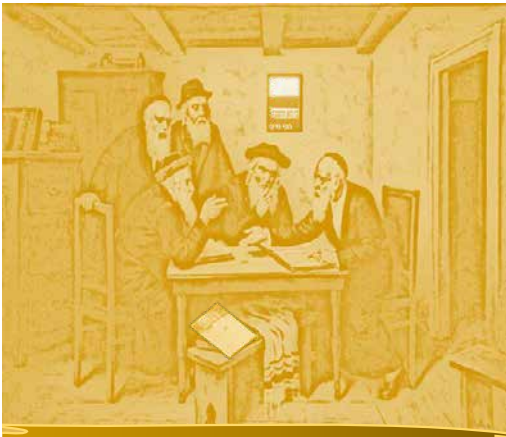
רודף צדקה וחסד ולבו רחב כאולם

הרה"ח ר' יצחק אייזיק ווייס שליט"א

לרגל אירוסי בנו הבה"ח כמר ישראל יוסף נ"י

ויה"ר שיהא הבניין עדי עד, ויראה מזיווג זה ומכל יוצ"ח

רוב נחת דקדושה מתוך בריאות ונחת וכט"ס אבי"ר

**וענתה השיחה
הזאת לפניו לעד**

בי לא תישבח

מפי זהעו

בי לא תישבח

למען דורותינו, ממשיכים את המחל